

PORTLANDO PALIKIMUI LIETUVIŲ NELEMTA NUGRIMZTI UŽMARŠTIN

„Aš pamilau šitą kraštą, kuris man viską davė, kai čia atvykau, tačiau niekaip negaliu išmesti iš galvos savo gimtinės Lietuvos“, - sakė specialiai į Portlandą iš Los Andželo atskridusi Ingrida Jodelienė, kurios tėtis prof. Vladas Juodeika buvo vienas iš šiame mieste esančio lietuviško koplytstulpio statytojų.

Šiaurės Vakarų pakrantėje įsikūrusi Oregono valstija ir žinomiausias jos miestas Portlandas daugumai lietuvių asocijuojasi su Arvydu Saboniu, kuris per septynerius savo NBA karjeros metus įtikinamai gynė vienintelės „Trail Blazers“ komandos garbę. Galbūt dar kuris nors esate skaitę Lietuvos krepšinio milžino memuarus, kad šiame krašte yra reto grožio gamta su kalnais ir paplūdimiais, puikia žvejyba ir... įvairiausiu alumi, tačiau niūroku rudeniui ir žiema, kai be perstojo lyja. Būtent čia ir gimė jauniausias Ingridos bei Arvydo sūnus Domantas, ką tik sėkmingai įsiliejęs į kaimyninėje Vašingtono valstijoje esančio Gonzagos universiteto krepšininkų gretas, jau džiuginantis „Buldogų“ gerbėjus triuškinančiais dėjimais ir taikliais metimais. Ko gero, dar labiau jis kaitina šiam žaidimui neabejingų savo tautiečių kitoje Atlanto pusėje kraują, specialistams vieningai pranašaujant Sabonių pagrandukui neginčytiną lyderio vaidmenį netolimos ateities Nemuno krašto vyrų rinktinėje. Tačiau mažiau žinoma kitos Ingridos – Ivaškaitės-Misevičienės – vadovaujama vietinė JAV lietuvių bendruomenės apylinkė, kurios gretose yra apie šimtas aktyvių mūsų tautiečių, dauguma atvykusių iš Lietuvos per pastaruosius 20 metų. Turbūt dar mažiau skaitytojų yra girdėję, kad rudenį Portlande atvėrė duris ir jauniausia Amerikos

lietuvių švietimo tarybos lituanistinė mokyklėlė „Atžalynas“.

Tačiau 1962-aisiais Oregono lietuviai ėmėsi kiek kitokios iniciatyvos, nors jų tikslai ir siekiai buvo tie patys... Galbūt Tėvynės ilgesio ir nostalgijos padiktuotas neatlygintinas triūsas dėl tautos. Jie prisikalbino vieną žymiausių išeivijos lietuvių architektų, Los Andželo apylinkėse apsigyvenusį Joną Muloką, kuris jau buvo ėmėsis lietuviško katalikiško paveldo darbų Rytinėje pakrantėje. Tuo pat metu menininko suprojektuota Kristaus Atsimainymo bažnyčia buvo pastatyta Niujorke, Kryžiaus kelių koplyčia tėvų pranciškonų sodyboje iškilo Kenebankporte (*Kennebunkport*). Bet kodėl ne kur kitur, o Portlande 1963-ųjų birželį pastatytas jo koplytstulpis?

„Tegul tai bus ramybės prieglobstis visų žemės tautų žmonėms, tikrai šiandien mums tokios šventovės reikia. Tarp mūsų vyrauja nesantaika ir sielvartas, dėl to reikalinga vietovė, kur žmogaus dvasia gali siekti taikos ir paguodos“, – oficialiame Groto (angl. *The Grotto*) Sopulingosios Motinos katalikų religinės bendruomenės atidarymo ceremonijoje prieš daugiau nei 90 metų sakė Portlando (OR) arkivyskupas Alexanderis Christie's, palaimindamas iš kaimyninės Kanados kilusio kun. Ambrose Mayer'io idėją ir pastangas, kuriant šį Servitų ordino

sakralinį statinį, kurį iki šiol kasmet aplanko apie 200 tūkstančių tikinčiųjų. Dar 1858 m. Lurde, Prancūzijoje, ligotai mergaitei Bernadetai Subiru (*Bernadette Soubirous*) apsireiškė šventoji Mergelė Marija. Ilgainiui Lurdas tapo didžiuliu piligrimų centru, į kurį kasmet atvažiuoja milijonai žmonių, o kai kurie jų išgyja nuo sunkiausių ligų. Lurde įvykusio stebuklo garbei Grote pastatytos Dievo Motinos ir jai besimeldžiančios Bernadetos statulos. Panašiai švč. Marija įamžinta ir kitose šalyse, taip pat ir JAV.

Kažin ar bereikia pasakoti apie švč. Mergelės Marijos įtaką lietuvių tikėjimui bei katalikiško medžio apdirbimo meno vaidmenį mūsų kultūroje. O lietuvių kryždirbių palikimas išdidžiai stūkso beveik kiekvienoje Amerikos valstijoje, kur yra apsigyvenę šiek tiek daugiau nei saujelė „paklydusių“ Lietuvos vaikų. Prisiminus išeivijos lietuvių tradicijas, nesudėtinga suprasti, kodėl ir tokioje, rodos, atokioje vietoje kaip Portlandas prieš pusę amžiaus iškilo devynių metrų aukščio koplytstulpis, vienas iš vos keturių skirtingų tautų religinių simbolių Groto parke.

„Galbūt ne visiems likimas lėmė savo gyvenimą praleisti gimtinėje, nugyventi visus metus didesniuose lietuviškuose telkiniuose išeivijoje. Tačiau, kur

bebūtume, palikime savo tautinį pėdsaką“, – nepaisant ištisų dešimtmečių, leidžiamų angliškai ir pastaruoju metu vis labiau ispaniškai kalbančiame „angelų“ mieste, taisyklinga lietuvių kalba su vos girdima susijaudinimo gaidėle į susirinkusiuosius lapkričio saulėtą popietę Portlando Grote kreipėsi I. Jodelienė. Bet net ir išskirtinai lietuviškoje aplinkoje, griežtai tėčiui Vladui prižiūrint, išaugusi ponia Ingrida turbūt tik svajojo, kad lietuviybės išsaugojimas toks svarbus taps ir jos dukrai Audrei Kleven, specialiai atskridusiai į atrestauruoto koplytstulpio pašventinimą iš tolimųjų Havajų. Čikagoje gimęs ir augęs Tėvas Ignacijus Kiselius-Kiselis, dabar gyvenantis ir tarnaujantis Groto bendruomenei, vadovavo koplytstulpio pašventinimo ceremonijai ir iškilmingoms pamaldoms Sopulingosios Motinos koplyčioje, prisiminė vaikystę „vėjų“ mieste, su pasididžiavimu pasakojo apie savo lietuvišką kilmę. Džiaugsmo ašaros spindėjo ir Viliaus Žalpio akyse – kubietės ir Amerikos lietuvio sūnaus keletą metų kruopščiai brandintas projektas pagaliau pasiekė finišo tiesiąją... Tačiau buvęs ilgametis Portlando lietuvių bendruomenės pirmininkas galantiškai atsisakė jam įteiktų gėlių, – jas perdavė gerokai į aštuntąją dešimtį įkopusiam, bet energijos nestokojančiam žemaičiui Algiui Garoliui, kuris vienodai energingai dirbo tiek statant šį koplytstulpį 1962-aisiais, tiek jį atrestauruojant šią vasarą, prabėgus 52 metams! O viešnia iš Los Andželo ceremoniją užbaigė netikėtu siurprizu, pasirodo, Lietuvos dukterų draugijos pirmininkė į Oregoną atvyko ne tuščiomis rankomis, o su surinktomis aukomis koplytstulpio atnaujinimo darbams ateityje. Tad gerieji darbai Grotui ir lietuvių bendruomenei Portlande nesibaigia. Praeitų metų vasarą sugrįžęs į gimtąjį Kauną, įsitikinau, kad tai yra miestas, kuriam priklausau... nesvarbu, kur bebūčiau. O tą lapkričio šeštadienio popietę supratau, kad Portlandas – vieta, į kurią kartą atvykus, be galo sunku išvažiuoti.

Laurynas R. Misevičius

Pasaulio lietuvis, 2015 m., nr. 1/533.